

EDITORIAL

Energia per una societat equitativa en un planeta segur

El Centre d'Estudis de Dret Ambiental de Tarragona (CEDAT), que és responsable de l'edició de la *Revista Catalana de Dret Ambiental*, ha estat l'amfitrió del 12è. Col·loqui Anual de l'Acadèmia de Dret Ambiental de la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura (IUCN). El tema escollit per al col·loqui era el que encapçala aquestes línies. Amb això, els organitzadors pretenien plantejar una reflexió general, des del dret ambiental, sobre un dels elements claus per a la reproducció social, això és, la forma en com la societat obté i consumeix energia. El tema es va començar a gestar fa un parell d'anys, en el moment en què el CEDAT i el secretariat de l'Acadèmia van iniciar el camí que ha conduït al congrés de Tarragona. En la selecció hi concorrien les condicions singulars del territori on s'havia de desenvolupar el congrés, on, entre altres coses, s'hi troben algunes centrals nuclears, hi passen connexions estratègiques de transport energètic o hi ha una presència particular d'instal·lacions per a la producció d'energia eòlica. També hi comptaven, però, els problemes globals que planteja el sector energètic en el moment present, des del canvi climàtic fins a la viabilitat ambiental de la fractura hidràulica.

La tria s'ha revelat, finalment, encertada, ja que es van presentar més de 250 comunicacions —mai no se n'havien presentat tantes en les diferents convocatòries anteriors del col·loqui anual de l'Acadèmia—, a banda de les contribucions a les sessions plenàries. És, òbviament, d'una gran dificultat extraure conclusions generals sobre el congrés, atès el nombre i la diversitat de les contribucions, però, en tot cas, el col·loqui posa de manifest el que, des d'aquestes pàgines s'ha anat intentant subratllar des de les primeres editorials de la Revista, això és, la centralitat del dret ambiental en les decisions estratègiques de la societat i la seva imbricació amb els aspectes centrals del metabolisme social.

En un aspecte de la vida social tan penetrat de ciència aplicada i tan centrat en les solucions tecnològiques, s'ha pogut apreciar la importància de la governança i, en conseqüència, de les ciències socials, en el seva comprensió. Efectivament, els aspectes relatius a la gestió i administració dels recursos energètics en un marc social i econòmic

complex i, en ocasions, opac han estat una part central de les reflexions plantejades durant el congrés, tot posant de manifest la importància de la organització social en aquest àmbit. D'alguna manera, el subministrament d'energia posa de manifest els problemes fonamentals de control del poder, dèficit democràtic i distribució inequitable dels recursos que experimenten les societats contemporànies. Essent un aspecte central del metabolisme social, la reflexió sobre l'energia ofereix pistes per avançar cap a una major exigència de responsabilitats, una participació més plena de la ciutadania i un millor repartiment d'uns recursos escassos. En definitiva, els grans temes socials contemporanis afloren en aquest àmbit, sense que sigui admissible l'apropiació per part dels tècnics dels debats sobre les qüestions essencials que s'hi plantegen.

És molt significatiu com una part molt substancial de les contribucions al congrés s'ha ocupat —com no podia ser d'altra manera, tractant-se d'una trobada de iusambientalistes— de la regulació i la intervenció del mercat energètic, amb una preocupació generalitzada en relació amb la concentració dels operadors, la opacitat de les decisions, la poca permeabilitat del sistema a la participació i el control socials, i els enormes costos socials i ambientals que planteja l'actual model energètic. La preocupació dels organitzadors pel subministrament energètic en el marc d'una societat equitativa s'ha mostrat així ben justificada, com ho mostren les nombroses contribucions que tenien aquesta problemàtica com a horitzó.

L'altra columna de la convocatòria es referia a un planeta segur. No és només una qüestió de manca d'equitat, de rendició de comptes i de participació democràtica, sinó d'ús responsable de recursos escassos. En aquest sentit, la sostenibilitat ha estat un altre dels pilars de les reflexions plantejades pels participants en el congrés, amb aspectes prou significatius com ara el canvi climàtic o el pic del petroli, que posen de manifest el col·lapse al que s'arrisca una societat tan dependent del subministrament de combustibles fòssils. El *fracking*, que ha estat una tècnica prou analitzada en el congrés —de fet, va protagonitzar el taller de recerca—, posa de manifest tant la dependència de la societat contemporània del subministrament d'hidrocarburs, com l'arreglament de les solucions tècniques amb unes preferències socials definides en uns termes poc transparents i, segurament, també poc realistes.

El desig d'una societat equitativa i d'un planeta segur en relació amb les qüestions energètiques ha generat un gran compromís investigador que ha permès compartir durant uns dies a la ciutat de Tarragona experiències i reflexions que han de permetre

avançar en la reflexió crítica en el marc de la comunitat científica internacional dels iusambientalistes. El congrés és un pas més en la configuració d'aquest discurs crític, així com una injecció d'autoestima per als juristes ambientals, que han pogut comprovar, rodejats dels seus col·legues, la importància del seu treball, així com les dificultats que es presenten per avançar cap als objectius de justícia i sostenibilitat que animaven els organitzadors.

Com és habitual, es publicarà un llibre amb una selecció de les contribucions més significatives al congrés. Suplementàriament, la *Revista Catalana de Dret Ambiental* obre les seves portes a aquells que desitgin compartir amb els seus lectors les reflexions que van formular en el congrés, tot esperant que aquesta convocatòria serveixi d'estímul per continuar el debat en aquestes pàgines.

EDITORIAL

Energía para una sociedad equitativa en un planeta seguro

El Centro de Estudios de Derecho Ambiental de Tarragona (CEDAT), que es responsable de la edición de la *Revista Catalana de Dret Ambiental*, ha sido el anfitrión del 12º Coloquio Anual de la Academia de Derecho Ambiental de la Unión Internacional para la Conservación de la Naturaleza (IUCN). El tema elegido para el coloquio era el que encabeza estas líneas. Con ello, los organizadores pretendían plantear una reflexión general, desde el Derecho ambiental, sobre uno de los elementos claves para la reproducción social, esto es, la forma en que la sociedad obtiene y consume energía. El tema comenzó a gestarse hace un par de años, en el momento en el que el CEDAT y el secretariado de la Academia iniciaban el camino que ha conducido hasta el congreso de Tarragona. En la selección concurrían las condiciones singulares del territorio donde debía desarrollarse el congreso, donde, entre otras cosas, se encuentran algunas centrales nucleares, pasan conexiones estratégicas de transporte energético y hay una presencia particular de instalaciones para la producción de energía eólica. También contaban, por supuesto, los problemas globales que plantea el sector energético en la actualidad, desde el cambio climático hasta la viabilidad ambiental de la fractura hidráulica.

La elección se ha revelado, finalmente, acertada, ya que se presentaron más de 250 comunicaciones —nunca se habían presentado tantas en las distintas convocatorias anteriores del coloquio anual de la Academia—, aparte de las contribuciones a las sesiones plenarias. Resulta difícil extraer conclusiones generales sobre el congreso, atendiendo al número y la diversidad de las contribuciones presentadas, pero, en todo caso, el coloquio pone de manifiesto lo que, desde estas páginas se ha intentado subrayar desde las primeras editoriales de la Revista, esto es, la centralidad del Derecho ambiental en las decisiones estratégicas de la sociedad y su imbricación con los aspectos centrales del metabolismo social.

En un aspecto de la vida social tan penetrado de ciencia aplicada y tan centrado en las soluciones tecnológicas, se ha podido apreciar la importancia de la gobernanza y, en consecuencia, de las ciencias sociales, en su comprensión. Efectivamente, los aspectos relativos a la gestión y administración de los recursos en un marco social y económico

complejo y, en ocasiones, opaco han sido una parte central de las reflexiones planteadas durante el congreso, poniendo de manifiesto la importancia de la organización social en este ámbito. De algún modo, el suministro energético pone de manifiesto los problemas fundamentales de control del poder, déficit democrático y distribución inequitativa de los recursos que experimentan las sociedades contemporáneas. Siendo un aspecto central del metabolismo social, la reflexión sobre la energía ofrece pistas para avanzar hacia una mayor exigencia de responsabilidades, una participación más plena de la ciudadanía y un mejor reparto de unos recursos escasos. En definitiva, los grandes temas sociales contemporáneos afloran en este ámbito, sin que sea admisible la apropiación por parte de los técnicos de los debates sobre las cuestiones esenciales que se plantean.

Es muy significativo como una parte muy sustancial de las contribuciones al congreso se ha ocupado —como no podía ser de otro modo, tratándose de un encuentro de iusambientalistas— de la regulación y la intervención del mercado energético, con una preocupación generalizada en relación con la concentración de los operadores, la opacidad de las decisiones, la poca permeabilidad del sistema a la participación y el control sociales, y los enormes costes sociales y ambientales que plantea el actual modelo energético. La preocupación de los organizadores por el suministro energético en el marco de una sociedad equitativa se ha mostrado así bien justificada, como lo muestran las numerosas contribuciones que tenía esta problemática como horizonte.

La otra columna de la convocatoria se refería a un planeta seguro. No es solo una cuestión de falta de equidad, de rendición de cuentas y participación democrática, sino de uso responsable de recursos escasos. En este sentido, la sostenibilidad ha sido otro de los pilares de las reflexiones planteadas por los participantes en el congreso, con aspectos tan significativos como el cambio climático o el pico del petróleo, que ponen de manifiesto el colapso al que se arriesga una sociedad tan dependiente del suministro de combustibles fósiles. El *fracking*, que ha sido una técnica muy analizada en el congreso —de hecho, protagonizó el taller de investigación—, pone de manifiesto tanto la dependencia de la sociedad contemporánea del suministro de hidrocarburos, como el alineamiento de las soluciones técnicas con unas preferencias sociales definidas en unos términos poco transparentes y, seguramente, también poco realistas.

El deseo de una sociedad equitativa y de un planeta seguro en relación con las cuestiones energéticas ha generado un gran compromiso investigador que ha permitido

compartir durante unos días en la ciudad de Tarragona experiencias y reflexiones que deberían permitir avanzar en la reflexión crítica en el marco de la comunidad científica internacional de los iusambientalistas. El congreso es un paso más en la configuración de este discurso crítico, así como una inyección de autoestima para los juristas ambientales, que han podido comprobar, rodeados de sus colegas, la trascendencia de su trabajo, así como las dificultades que se presentan para avanzar hacia los objetivos de justicia y sostenibilidad que animaban a los organizadores.

Como es habitual, se publicará un libro con una selección de las contribuciones más significativas al congreso. Suplementariamente, la *Revista Catalana de Dret Ambiental* abre sus puertas a aquellos que desean compartir con sus lectores las reflexiones que formularon en el congreso, esperando que esta convocatoria sirva de estímulo para continuar el debate desde estas páginas.